

STROM V PŘÍBĚHU ČASU

Program lesní pedagogiky určený pro žáky od 5. ročníku ZŠ

Cílem tohoto programu je vtáhnout účastníky o něco dál, až za hranice, které představuje slovo „les“. Ukázat jim generační přesah pěstování lesů, propojit život stromu s dějinami lidstva a historickými událostmi, propojit historii s lesnictvím.

Probud'te fantazii účastníků programu a nalad'te je na to, že oni sami jsou stromy. Zjistěte, jak se stromy cítí, co mohou na místě, kde rostou, dělat. Jaké to vlastně je růst v lese? Jak stromy komunikují? Co je trápí, nebo jim dělá radost ...

Můžete vyprávět nejdříve o svém stromu, nebo zvolte následující postup.

1. PŘIVÍTEJTE SE

Postavte se do kruhu a chyťte se za ruce. Společně se protáhněte, rozhýbejte, roztáhněte kruh apod., ale stále se držte za ruce. Navzájem se tak podporujete a spolupracujete. Můžete se také několikrát zhluboka nadechnout jako jeden organismus. Můžete vyzkoušet i mírný záklon – navzájem se „podržte“, ať nespádnete. Uvolněte se a postupně se začněte představovat. Každý řekne, jak se dnes cítí a pošle „mluvící předmět“ dál.

2. PROMĚŇTE SE VE STROMY

Cílem na dalších 5 – 10 minut bude proměnit účastníky ve stromy a nechat je vnímat sebe samotné. Nechte je si uvědomit, co na ně působí, co je ruší, nebo jak na ně padá déšť? Nechte je prožít, jaké to je stát na jednom místě například 200 let.

Několikrát se společně zhluboka nadechněte, roztančete se a rozpohybujte... Můžete použít např. „šamanský“ buben a 1 minutu bubnovat. Když přestanete, tak na místě, kam jste dotančili, zapust'te kořeny a vnímejte své pocity a okolí. Zavřete oči, zujte boty. Důležité je účastníky upozornit, že nemají myslet na školu, na práci, na strasti, že každou takovou myšlenku, která se jim bude vkrádat na mysl, musí zaplašit.

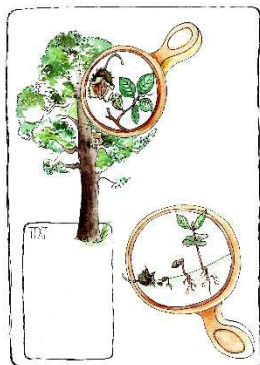
3. SDĚLTE SI SVÉ POCITY

Svolejte bubnem ostatní do kruhu a sdělte si navzájem své pocity. Možná se budete divit, jak se budou lišit od těch ze začátku setkání.

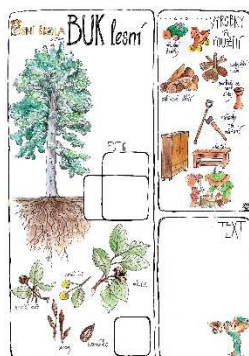
4. ROZDĚLTE ÚČASTNÍKY DO TŘÍ SKUPIN

Rozdělte účastníky do 3 skupin podle rozdaných kartiček (pracovních listů), které se týkají jednotlivých životních fází stromu: 1. růst stromu ze semínka, 2. dospělý strom, 3. doupný strom (viz obr. níže). Úkolem každé skupinky je vyhledat v nejbližším okolí strom odpovídající životní fázi stromu na kartičce a vyprávět ostatním svá pozorování a pocity.

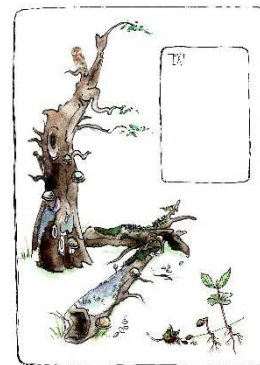
1. fáze

2. fáze

3. fáze

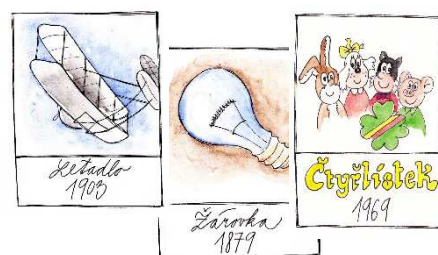

Účastníci by neměli vyprávět podle toho, co vědí a znají, ale podle toho, co právě odpozorovali a co cítili. Stále nám jde o jejich pocity a emoce. Účastníkům doporučte, aby si strom nejdříve dobře prohlédli a na jeho kmen položili svou dlaň, než začnou vyprávět. Dejte jim dostatek času na přípravu.

Vyslechněte jednotlivé příběhy.

5. PROPOJTE HISTORII SE ŽIVOTEM STROMU

Rozložte kartičky historických událostí do kruhu na zem a dejte účastníkům dostatek času, aby si je důkladně prohlédli. Každá skupinka si vybere takové události, které se mohly uskutečnit v průběhu života jimi vybraného stromu. Účastníci mohou spočítat, kolik bylo „jejich“ stromu let, když se poprvé rozsvítila žárovka, když si poprvé mohli čtenáři přečíst Čtyřlístek. Podobně jako v roce 1841 jim můžete nabídnout „poprvé ochutnat“ kostku cukru. Připravte si některé exponáty vyobrazené na kartičkách. **Pro inspiraci lze využít příběh jasanu na str. 3-5.**

Nechte účastníky vyprávět o událostech, napsat báseň o lese, zahrát divadlo atd.

Doplňte jejich vyprávění svým příběhem z pohledu lesníka. Jak se tehdy v lese hospodařilo, kdo lesy vlastnil, jak se měnil les kolem, která z historických postav se mohla posadit do stínu stromu atd.

6. POSTAVTE SE DO KRUHU A SDÍLEJTE

... co znamená, když se řekne les ...

STROM V PŘÍBĚHU ČASU

JASAN ztepilý 1783-2005

Na Junkuli v Beskydech, nad nynější přehradou Morávka, na kopci Slavíč se odehrává můj příběh a celý můj život. Jasany tady po staletí plní funkci hraničních kamenů a ukazují hranice jednotlivých hospodářství. Tiše stráží hranice lesů, chudých políček a luk.

Prožil jsem na tomto místě několik staletí, strážil hospodářovu chalupu, hlídal jeho děti, jak si kolem hrávaly, a dával stín pocestným. Vnímal jsem události, které lidé během svých životů prožívali. Jejich radosti i smutky. Byl to krásný čas. Vyslechněte můj příběh...

1783 – Stalo se něco úžasného, cítím to. Lidé si o tom vyprávěli a jásal. Dneska poprvé vzlétli a byla to sláva. A já se narodil.

Za počátek balonového létání je považován 4. červen 1783, kdy se před zraký dvora Ludvíka XVI. vznesl horkovzdušný balón bratrů Montgolfiérových. Prvními pasažéry byly ovce, kachna a kohout.

21. listopadu 1783 následoval další ukázkový let. Balón nazvaný Dobyetí nebes měl poprvé lidskou posádku. Let trval 8 minut, během nichž balón dosáhl výšky 1000 metrů a uletěl 3,2 kilometru. První vzduchoplavci přistáli zcela bez úhony.

1841 – Děti si vyprávěly, že je to ten nejsladší den. Z krabičky dostaly bílou sladkou kostičku. Prosily, že chtějí další.

Cukr se v této době prodával ve velkých homolích, které se přes svůj elegantní tvar velmi špatně porcovaly. Manželka ředitele dačického cukrovaru Juliana Radová si jednou při porcování zranila prst. Se zavázaným prstem došla za manželem a vyčínila mu, že by mohl vymyslet něco menšího.

Ředitel Rad přemýšlel, až se v roce 1841 zrodil vynález lisu na kostky cukru. Do 400 čtvercových otvorů se nasypala cukrová moučka, v lisu se cukr stlačil, kostky se vytlačily na dřevěnou podložku a po dobu 12 hodin probíhalo sušení. První kostkový cukr dostala Radova manželka několik měsíců po svém zranění v bedničce s více než 350 kostkami bílé a červené barvy. Výroba se naplno rozbíhá až v roce 1843.

1850 – Včera dlouho zvonil zvon, už to vím. Hospodář, který mě sázel, mě už zítra nepozdraví. Teď budu sám, řekl si strom.

Samota na Junkuli osiřela, pole zarostla travou, na zahrádku padlo listí. Jen na chvíli.

1889 – Nejdříve ji nenáviděli, ale pak ji budou milovat. Bude jejich pýchou. Jsme na skok ve Francii. O čem vám vyprávím?

Eiffelova věž byla postavena u příležitosti stého výročí Velké francouzské revoluce a Světové výstavy, která se konala v roce 1889 v Paříži, a měla zde původně stát jen 20 let do roku 1909. Vzhledem ke svému významu coby meteorologické stanice a později i rozhlasového a televizního vysílače byla zachována. Pařížané tuto stavbu nejprve nenáviděli a označovali ji za trn v oku.

Věž pojmenovaná po svém konstruktérovi Gustavu Eiffelovi měří včetně antény na vrcholu 324 metrů. Je významným turistickým cílem, na nějž jsou Pařížané náležitě hrdí. Ročně ji navštíví asi 7 milionů lidí z celého světa.

1889 – Slyšíte to cinkání? Je jich více než 100. Schovávají se před deštěm. Celých dalších sto let je budu vídávat. Víte, o kom vám vyprávím?

Nový hospodář na Junkuli vyhnal své stádo ovcí na pastvu. Do roku 1989 tady měly své místo.

1903 – Dneska jsem to slyšel, vyprávěli si. Bylo to úžasné, jak letěli. Jen pár metrů nad zemí, jen chvíli. Otevře vám to nové obzory.

Bratři Orville a Wilbur Wrightové začali své pokusy s pilotovanými kluzáky někdy kolem roku 1900. První úspěšný pilotem řízený let s letadlem Flyer, letadlem těžším než vzduch a poháněným motorem se Orvillu Wrightovi podařil 17. prosince 1903. Tento první let trval 12 sekund a Orville uletěl 37 metrů. Bratři tento stroj dál vyvíjeli a v říjnu 1905 Wilbur Wright dokázal s tímto strojem za 39 minut a 23 vteřin uletět vzdálenost 38,9 km. Byl to model Flyer III.

1915 – Oba plakali, snažil jsem se je utišit, ale nebyli k zastavení. Je mi smutno. Už se za nimi nikdy nevrátí, zůstanou jim jen vzpomínky. Hrával si v mém stínu ...

Hospodářům se z války nevrátil jejich prvorozený syn.

První světová válka (před rokem 1939 známá jako Velká válka nebo světová válka) byl globální válečný konflikt probíhající od roku 1914 do roku 1918. První světová válka zasáhla Evropu, Afriku a Asii a boje probíhaly i ve světových oceánech. Na počátku války stál úspěšný atentát na arcivévodu a následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este v Sarajevu. Měsíc po atentátu, 28. července, vyhlásilo Rakousko-Uhersko odvetou válku Srbsku. Na základě předchozích smluv následovala řetězová reakce ostatních států a během jednoho měsíce se ve válečném konfliktu ocitla většina Evropy. Jako konec světové války je udáván a ve světě oslavován 11. listopad 1918, kdy od 11 hodin zavládlo na všech frontách příměří (11. 11. v 11 hodin).

1937 – Jak rychle může všechno skončit? Vždyť to ani pořádně nezačalo. Na palubě bylo 97 osob a během chvíle jich 35 zahynulo. Stačil k tomu jeden výboj blesku a trocha uniklého vodíku.

LZ-129 Hindenburg byla německá vzducholod', která byla zničena požárem 6. května 1937 při přistávání na letišti Lakehurst v New Jersey. Z 97 osob na palubě při této katastrofě zahynulo 13 pasažérů a 22 členů posádky, navíc zemřel jeden člen pozemního personálu. Celkem si katastrofa vyžádala 36 životů.

Někteří odborníci předpokládají, že při prudkém obratu během dokování došlo k prasknutí jedné z výztuh kostry vnějšího pláště, která poté při zpětném zášvihů prorazila jeden ze záďových oddílů, čímž způsobila masivní únik vodíku. Unikající vodík byl následně zapálen přeskokem statického náboje mezi kotevními lany uzemněnou kostrou a dosud nevybitým vnějším pláštěm.

Efektí filmové záběry a vzrušený rozhlasový komentář přímo z místa neštěstí zcela zničily důvěru veřejnosti ve vzducholodě.

1944 – Vychází slunce, je mlha a sychravo. Údolím se neslo několik výstřelů. Včera tudy procházeli partyzáni. Už se nikdy nevrátí ...

Čtvrtého prosince 1944 jsou na Morávce zaskočeni partyzáni, kteří se přesunovali se zásobami na základnu Malý Trávný. V nerovném boji padli tři sovětsí partyzáni, jeden zraněný byl zajat. Druhá světová válka se do života Morávčanů zapsala velmi smutně, vzala si 68 jejich životů.

1962 – Zavřete oči a poslouchajte. Co to je? (Otevřete plechovku Coly)

1981 – Dokázali to, já jim zase věřil, lidé se opět vydali ke hvězdám.

Dnes už můžeme jen vzpomínat na dobu, kdy tyhle spanilé stroje létaly do vesmíru. Nejpůsobivější byly vždy starty těchto okřídlených kosmických lodí.

Columbia byl jako první raketoplán NASA vypuštěný na oběžnou dráhu. Jeho první mise <https://cs.wikipedia.org/wiki/STS-1> trvala od 12. dubna do 14. dubna 1981 a Zemi oběhl 36krát. Columbia byla zničena 1. února 2003 při návratu ze své 28. mise. Všech sedm astronautů zahynulo.

Stavba Columbie začala v roce 1975 v Kalifornii. Svůj název dostala podle lodi jménem Columbia, které velel kapitán Robert Gray a která jako první americká loď obeplula svět. To byl rok 1790 a mně bylo tehdy teprve 6 let.

2005 – Už si o tom zase povídají, včera poprvé vzlétl a byla to sláva.

Je 27. dubna 2005 a k prvnímu letu startuje největší dopravní letadlo světa, Airbus A380, dvoupatrový čtyřmotorový proudový letoun vyráběný v Evropě.

Poslední nadechnutí, loučím se s vámi... ani lístek se nepohnul. A najednou tam majestátně nestál ...

.....

Program Strom v příběhu času byl vytvořen v rámci projektu Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR „Poznávej les všemi smysly IV.“ s finanční podporou MZe.

Autor programu: Bc. Pavel Kotala